

Deși linia oficială este că a trecut criza, investițiile publice sunt în cădere liberă față de anii trecuți. În plus, transparența guvernării a scăzut, cu serioase consecințe politice, arată EFOR

Am urgul investițiilor

MDRAP a centralizat și secretizat alocările de fonduri pentru administrația locală

- **După 2012 clientelismul în alocarea de fonduri a revenit, deși nu la cotele înalte din ultimii ani ai guvernării Tăriceanu**
- **Distribuția de fonduri a fost mereu plutocratică: sistematic, localitățile și județele înstărite primesc mai mulți bani**
- **Mai grav, din 2013, pentru prima oară în două decenii, alocările pentru primării nu se mai publică în Monitorul Oficial**

Acum un an și jumătate, când EFOR lansa Indicele Clientelismului Local împreună cu Harta alocărilor teritoriale de fonduri de investiții¹, constatam că pe o măsurătoare obiectivă a politizării distribuirii banilor de la buget (deci, excluzând granturile UE), clientelismul a avut un maxim în perioada 2007-08, care a coincis cu balonarea bugetelor publice înainte de criză. Recomandam atunci ca instrumentele de alocare a investițiilor către Consiliile Județene și primării, din care noi analizasem pe principalele șase, să fie raționalizate iar alocările să se facă doar prin competiție de proiecte, cu termene, priorități și evaluări transparente.

¹ Vezi <http://expertforum.ro/harta-clientelism/#>

Din păcate, actualizând analiza în iunie 2014, constatăm regrese ale bunei guvernări pe toată linia:

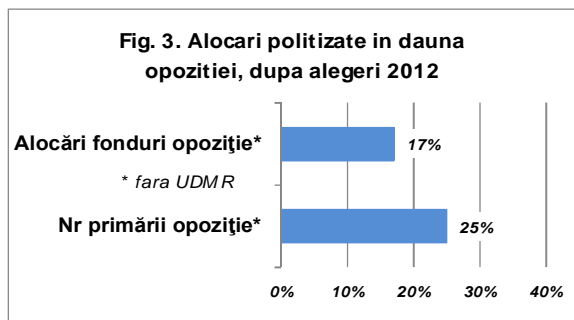
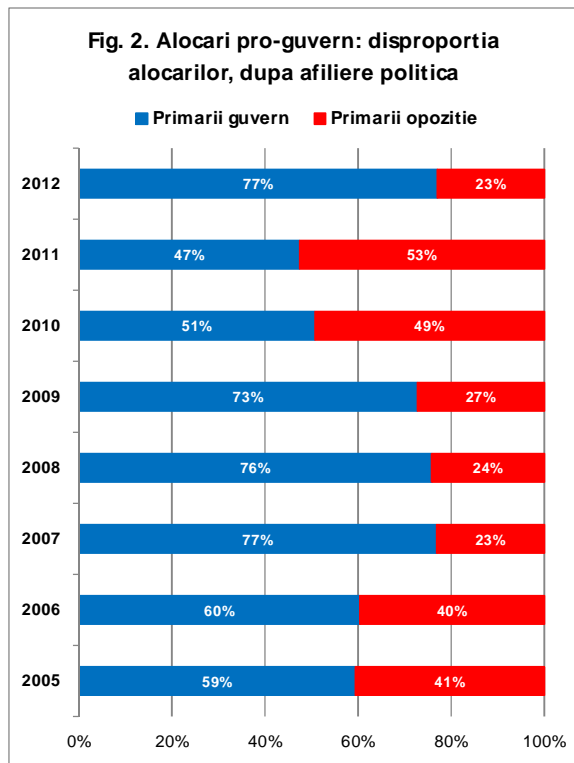
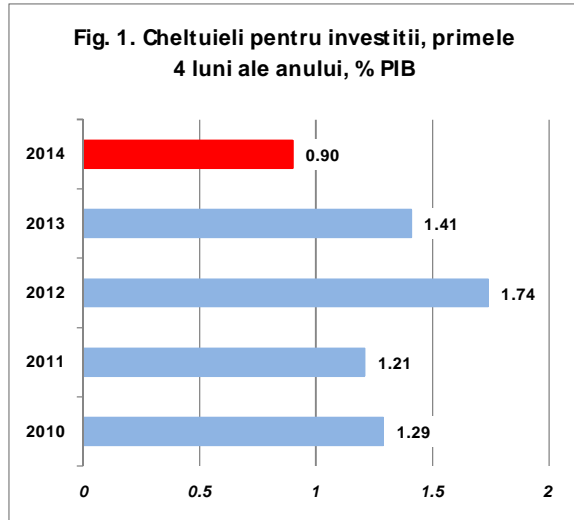
- (i) investițiile publice sunt în cădere liberă în ultimii doi ani;
- (ii) politizarea alocărilor a revenit;
- (iii) iar opacitatea deciziei a crescut în loc să scadă.

1. Căderea investițiilor publice

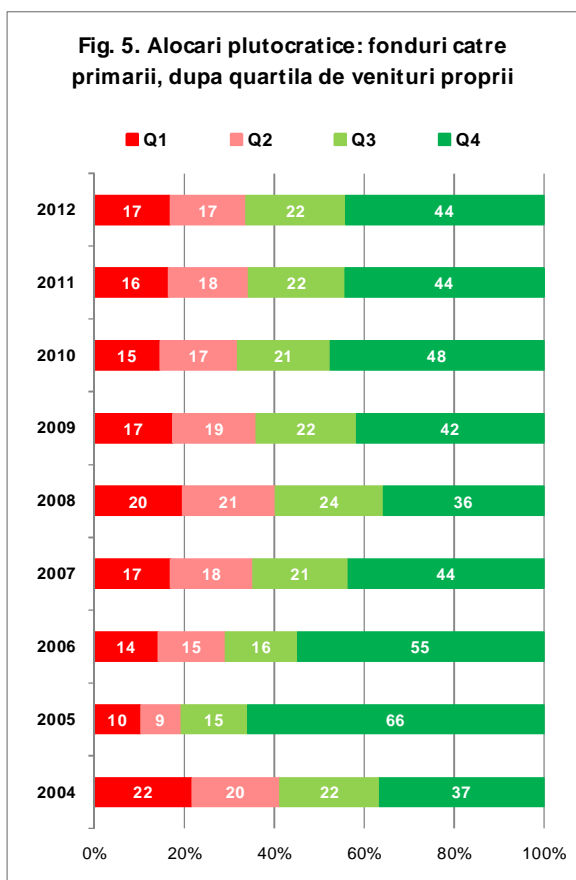
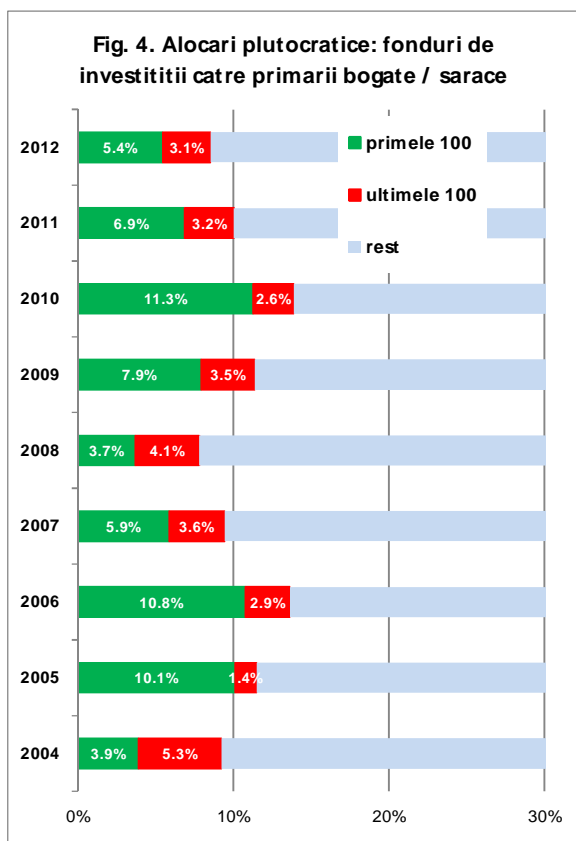
Unul din principalele subiecte de dezbatere publică în România în ultimii doi ani, dacă n-ar fi fost bruiajul de zgomot politic și diversiuni mediatică, ar fi trebuit să fie reducerea investițiilor publice. Această tendință e bizară din mai multe motive. În primul rând, obiectivul declarat al guvernării era accelerarea absorbției de fonduri UE, ceea ce presupune alocări crescute pentru cofinanțarea investițiilor. Dacă absorbția ar fi sporit, cum se spune din surse oficiale, ar fi trebuit să se vadă în paralel și cheltuieli crescute în bugetul național, ceea ce nu e cazul.

Un exemplu: pe POS-Transport trebuie absorbiți anul acesta 5.46 bnRON, care altfel se vor pierde; până la 1 iulie s-au tras însă 0.23 bnRON (adică 4.2%). Contractorii, la nivel central și local, nu sunt plătiți deci nu există nici cereri de rambursare către Bruxelles².

În al doilea rând, soluția clasic-keynesiană de combatere a crizei prin investiții publice sporite a fost una cerută și asumată clar de social-democrați, înainte și după ce au preluat guvernarea în 2012. Ministrul Bugetului (până recent) a scris ani de zile pe această temă; este curios că ceea ce s-a pus în practică e exact opusul priorităților declarate, după cum arată Fig. 1, și asta într-o perioadă în care, tot după evaluările oficiale ale guvernului, economia a mers bine, revenind pe creștere.

² Vedeti aici spre exemplu plățile CANDNR:
2 http://www.cnadnr.ro/s_rogop.php

2. Politizarea alocărilor de bani

Am arătat în materialele EFOR citate că a existat tot timpul după 2005³ o influență politică asupra distribuției fondurilor de investiții în teritoriu. Acest lucru a fost știut mereu, anecdotoc, din presă, însă noi am măsurat sistematic fenomenul pentru perioada 2005-2011 și am determinat că a avut un vârf în anii 2007-08. Acest efect s-a diminuat întrucâtva – o dată cu sumele disponibile – în anii de criză economică, dar pare să reînvie o dată cu sfârșitul recesiunii, după cum arată datele analizate preliminar (Fig. 2-3).

Disproporția de reprezentare politică după ultimele alegeri locale, când USL și aliații săi informali au câștigat peste 75% din primării (dacă luăm în considerare și migrațiile survenite până la finalul anului) face mai puțin relevantă analiza doar în termeni de putere-opoziție pentru anul 2012. Cu alte cuvinte, USL și aliații au ajuns să ocupe o proporție atât de mare din administrație încât competiția cea mai acerbă pentru resurse/alocări s-a declanșat *în interiorul* taberei puterii: există opinii, ce nu pot fi încă verificate pe baza noastră de date, în sensul că primării PNL au fost puternic dezavantajați financiar în 2012 și ulterior. Dacă judecăm însă strict aritmetic pe datele existente, opoziția a primit fonduri doar în proporție de 2/3 prin comparație cu o situație de strictă neutralitate politică (Fig. 3).

O altă fațetă interesantă a politizării alocărilor pentru investiții în teritoriu o reprezintă "**plutocratizarea**" acestora – adică favorizarea exact a celor mai înstăriți și cu resurse proprii, tendință de la care doar doi din cei nouă ani analizați au făcut excepție. În medie, pe toată perioada, primele 100 de primării în ordinea veniturilor proprii au primit de două ori mai multe fonduri decât cele mai sărace 100 (Fig. 4). Quartila cea mai de jos a primăriilor, în ordinea veniturilor proprii per capita, a primit

³ Perioada analizată de noi; probabil însă că și înainte

mai puțin de jumătate din sumele alocate quartilei superioare (Fig. 5).

3. Secretizarea alocărilor în teritoriu

Schimbarea cea mai deprimantă constă însă în aceea că, dacă înainte puteam cel puțin ști cui s-au dat banii, începând cu 2013 acest lucru nu mai e posibil (sau e mult mai greu). Până în 2012 aceste alocări, în special din Fondul de Rezervă al Guvernului, se făceau prin HG, sub forma unui tabel cu localități și sume, iar noi ne luptam pentru ideea ca banii (sau măcar grosul lor) să fie alocați după apeluri de proiecte, cu priorități și termene anunțate în prealabil, în urma unei jurizări și cu un sistem de scoruri. Ori, măcar, atunci când se fac abateri de la regula de bun simț, să existe o justificare scrisă.

Din păcate guvernul a ales să meargă în direcție contrară: prin OUG 103/2013 decizia a fost delegată către MDRAP, pentru ca toate repartizările de sume să se facă prin ordin al ministrului – care, nefiind HG, **nu se publică în Monitorul Oficial**. Practic, în continuare nu există criterii de prioritizare a transferurilor către județe și primării, doar că acum nici nu mai putem ști unde au ajuns banii. În numai o lună, de la finalul lui noiembrie și până în decembrie 2013, guvernul a alocat MDRAP 228 milRON, pe care acesta i-a transferat mai departe către administrații locale prin ordin de ministru. Nu am reușit încă să obținem tabelul cu distribuția (și nu credem să existe altceva în formă scrisă decât cel mult un tabel, fără vreo justificare).

În 2014 mecanismul a fost prelungit prin OUG 8/2014 într-o formă și mai flexibilă decât înainte: MDRAP poate aloca fonduri “pentru finanțarea unor cheltuieli urgente (decu nu neprevăzute, n.m) în vederea derulării în bune

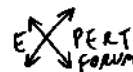
condiții a activităților specifice administrației publice”, de unde în 2011 și 2012 destinația sumelor fusese limitată la cofinanțarea de proiecte UE.

Practic ministrul poate da bani oricui, pentru orice, fără obligația publicării în Mof, deciziile fiind considerate “cu caracter individual” (ceea ce este contract spiritului legii). Destinația fondurilor e larg și tentant definită, incluzând domeniile cultural, religios și sportiv, prin cheltuieli “realizate la nivel central sau local care nu pot fi asigurate din bugetul aprobat” (OUG 27/2014).

Practic, asistăm la dispariția oricăror criterii sau constrângeri pe instrumentele de finanțare a administrației locale în România; în plus, la opacizarea și deresponsabilizarea deciziei, după ce ani de zile se înregistraseră progrese timide în direcția bunei guvernări. E posibil ca proastele practici alocative, bazate cel mai probabil pe clientelism, să contamineze mai departe procesul de achiziție publică în momentul în care primăriile primesc banii și devin autorități contractante. Ceea ce e obținut pe lângă reguli, va fi folosit mai departe tot pe lângă reguli, pentru a plăti serviciul primit – este în firea lucrurilor.

Cel mai trist e faptul că asemenea involuții, care ne întorc la tehnicile bugetare ale anilor '90, s-au petrecut pe mandatul unor miniștri de finanțe și buget tehnocrați, provenind din zona academică și a societății civile, care cel puțin teoretic au venit în guvern pe o cu totul altă agendă.

Sorin Ioniță este analist de administrație publică la

Aurel Vlaicu 87, ap. 3
Sector 2, București
www.expertforum.ro